

Jordi Raich. Membre del Comitè Internacional de la Creu Roja

«Ni els mateixos nord-americans no saben què fer amb els presoners de Guantánamo»

És una de les poques persones que han estat a la presó de Guantánamo, ha parlat amb els presoners i sap quina és la seva situació real, física i psicològica. Com a membre del Comitè Internacional de la Creu Roja, vetlla per les seves condicions de detenció

M. BERNABÉ / Barcelona
● Què té d'especial, Guantánamo?

—«És una base naval nord-americana en territori cubà on les autoritats no tenen l'obligació d'aplicar les lleis dels Estats Units als presoners pel fet d'estar en territori cubà i no nord-americà.»

—Quines lleis els han d'aplicar, aleshores?

—És una discussió que encara no s'ha acabat. El govern nord-americà no considera aquestes persones presoners de guerra, sinó combatents il·legals. Ser presoner de guerra comporta tenir totes les garanties judicials que s'estableixen a les convencions de Ginebra. És a dir, tenir un judici amb garanties, i poder ser alliberat si formalment no s'ha fet cap acusació. En canvi, un combatent il·legal no té quines garanties té, perquè la figura del combatent il·legal no existeix com a tal legalment.»

—És possible escapar-se de Guantánamo?

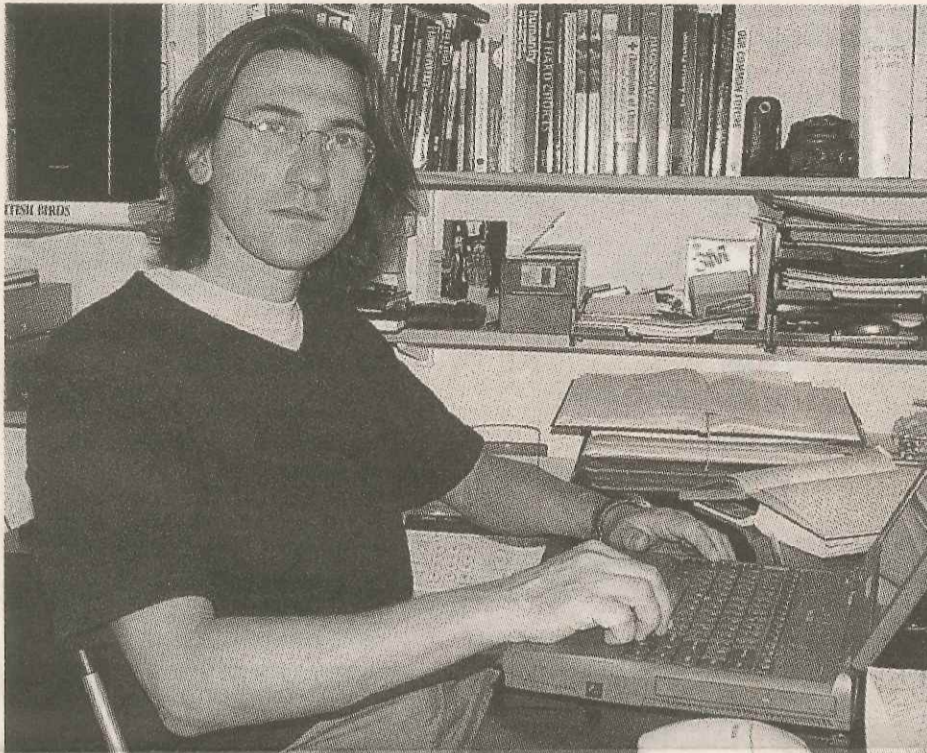
—«Jo no ho intentaria, perquè es pot dir que és una presó dins d'una altra presó. Un cop has travessat les tanques i les barreres de la presó, et trobes les tanques i les barreres que separen la base naval de Cuba.»

—Per què la Creu Roja Internacional és a Guantánamo?

—«Perquè la Creu Roja Internacional té un mandat internacional, atorgat pels estats signataris de la Convenció de Ginebra, segons el qual ha de vetllar per les condicions de detenció dels presoners vinculats a un conflicte.»

—Com vetllen per aquestes condicions de detenció?

—«Fem visites regulars als presoners, amb la particularitat que tot el que veiem no ho fem públic, sinó que ho discutim de forma confidencial amb les autoritats que gestionen la presó, i els fem recomanacions per millorar les condicions de detenció dels presos. La confiden-

Gran coneixedor de l'Afganistan

● És possiblement una de les persones que coneixen més bé l'Afganistan. Com a membre del Comitè Internacional de la Creu Roja, ha estat tres anys a l'Afganistan real, és a dir, a l'Afganistan rural, on realment es mostra tota l'aspror del país. Sap parlar dari, una de les llengües del país, i la seva comunicació amb la gent és directa. Ha estat responsable de diversos programes de distribució de menjar,

i en els últims anys s'ha encarregat de vetllar per les condicions de detenció dels reclusos a les presons dels talibans. Ara fa el mateix a Guantánamo, on els que havien estat carcellers ara són els presoners. Quan parla de Guantánamo mesura les paraules, perquè de tot el que digui depèn que hi continuï. En canvi, parla sense embuts a *Afganistán también existe*, un llibre que serà a les llibreries a partir de demà. / M.B.

cialitat ens garanteix poder entrar a llocs que, d'una altra manera, serien inaccessibles.»

—Les seves recomanacions, serveixen per a alguna cosa?

—«L'autoritat competent de la presó és lliure de fer el que vulgui però, per la meua experiència, puc dir que, a còpia de temps, construeixes una relació de confiança entre el Comitè Internacional de la Creu Roja i les autoritats que acaba donant fruits i millorant molts aspectes de la vida dels detinguts.»

—Per exemple?

—«Una de les coses que els detinguts agraeixen més és poder-se beneficiar del sistema de cartes de la Creu Roja, amb què poden posar-se en contacte amb les seves famílies. Es

tracta d'un model de carta estàndard que poden escriure i que nosaltres fem arribar a la seva família, que, a la vegada, també pot respondre. Evidentment, tot això es fa amb el consentiment de les autoritats penitenciàries, que, si volen, poden revisar la carta.»

—Localitzar les famílies a l'Afganistan deu ser difícil.

—«Has de passar molta estona amb el presoner per aconseguir una adreça fiable perquè, per exemple, et diuen que són del districte de Kandahar, però al districte de Kandahar hi ha deu mil pobles. Normalment tots els afganesos tenen vinculació amb una mesquita i, a través de la mesquita i el nom del mul·là, aconseguim lo-

calitzar les famílies.»

—Però aquesta gent es preocupa de la família?

—«Evidentment. Com qualsevol, tenen mare i pare, i també dona i fills. I la seva preocupació número u és saber com estan.»

Dins la presó

—En què consisteixen les visites de la Creu Roja a les presons?

—«En primer lloc, sol·licitem llibertat per poder visitar totes les dependències de la presó: les cel·les, els lavabos, les cuines, les zones d'exercici... Després fem un cens de la població reclusa, independent del de les autoritats, i entrevistem sense testimoni els presoners. És a dir, parlem de manera

privada amb el presoner que escollim, sense la presència d'autoritats ni d'interprets, i discutim sobre les seves preocupacions. I finalment elaborem un informe de tot plegat i fem les recomanacions oportunes a les autoritats competents.»

—Entrevisten tots els presos?

—«Depèn. La finalitat és fer-se una bona idea de com funciona la presó i de quins problemes hi ha. A Guantánamo hem entrevistat la majoria dels presoners, i de manera regular. No fem una entrevista puntual i ja està, sinó que establim un calendari de visites.»

—Les visites, tenen algun límit?

—«En principi som lliures de visitar tot el que vulguem i parlar amb qui vulguem. És el mínim que demanem per poder treballar amb llibertat i independència. Si no és així, ja no acceptem les visites i continuem negociant amb les autoritats pertinents per aconseguir el model de visita que volem.»

—Com ha estat la comunicació amb els presoners de Guantánamo?

—«La comunicació, per a mi, no ha estat gaire complicada perquè molts dels presoners ja em coneixien. Alguns, dels mesos que vaig estar a l'Afganistan després de l'11 de setembre fent la mateixa feina que ara faig a Guantánamo, però en presons afganeses. I altres em coneixien de l'època dels talibans, quan ocupaven algun càrrec al govern. Precisament, vaig haver de negociar amb alguns d'ells per aconseguir permís per accedir a algunes de les presons que controlaven a l'Afganistan. Per això, veure'm ha estat per a ells retrobar una cara coneguda que es preocupa per la seva situació, i crec que això els ha reconfortat.»

—Li han explicat més coses per aquest fet?

—«Potser sí. Passa el mateix que amb les au-

toritats de la presó. És important construir una relació de confiança, i això s'aconsegueix amb el temps i no volent-ho saber tot en la primera entrevista. Per exemple, en la primera entrevista parles del temps, o del mundial de futbol. Quan jo era a Guantánamo, es feia el mundial i tots els presos estaven interessats per saber com anaven els resultats. Per a entrevistes posteriors, deixes els temes més delicats.»

—Com ara quins?

—«Depèn de cada persona. Poden ser temes familiars, coses particulars de les condicions de detenció que els amoinen, temes de salut...»

—Quin futur tenen els presoners de Guantánamo?

—«Ho ignoro, perquè això ja entra dins d'un debat legal molt complicat que ningú no té clar. Jo crec que ni els mateixos nord-americans no saben gaire bé què fer amb aquests presoners. A més, l'interès mediàtic també ha desaparegut. Quan jo era a Guantánamo no hi havia cap periodista. Això també és perjudicial en certa manera, perquè elimina la pressió sobre la Casa Blanca perquè trobi una solució per a aquests presos.»

—Si s'arribés a una situació extrema a Guantánamo, Creu Roja ho denunciaria?

—«En casos extrems Creu Roja podria considerar la denúncia pública, però ho fa en comptades ocasions. En primer lloc, perquè la major part de les vegades el diàleg es manté obert i les coses van millorant. Per exemple, a Guantánamo es va tancar el camp de raigs X, on els presos estaven dins de gàbies. I en segon lloc, perquè ja hi ha altres organitzacions que es dediquen a presentar denúncies i ja compleixen aquest rol. De moment, el diàleg amb l'exèrcit nord-americà s'ha mantingut sempre.»